

Innst. O. nr. 73

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra helse- og omsorgskomiteen

Ot.prp. nr. 45 (2006-2007)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endring i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (unntak fra helsepersonells taushetsplikt)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

I proposisjonen legger Helse- og omsorgsdepartementet fram et forslag om en ny bestemmelse i helsepersonelloven. Lovendringen innebærer at det skal kunne gjøres unntak fra helsepersonells taushetsplikt i forbindelse med etterkontroll av straffelovens og psykisk helsevernlovens bestemmelser om særreaksjoner. Bestemmelsen foreslås plassert som en ny § 29 a i helsepersonelloven, og det foreslås at bestemmelsen skal gjelde i tre år fra den er satt i kraft.

Høringsnotat med forslaget ble sendt på høring i februar 2007 med frist for innspill i mars samme år. Høringsnotatet ble utarbeidet i samråd med Justis- og politidepartementet. Departementet har mottatt 40 høringssvar. Flesteparten oppgir ikke å ha merknader til det foreslåtte lovforslaget. Av de høringsinstansene som kommer med merknader, støtter de fleste lovforslaget, eventuelt gir de noen mindre merknader. De høringsinstansene som er imot det foreslåtte lovforslaget, begrunner dette med at det er adgang til de nødvendige unntak fra helsepersonells taushetsplikt i dagens bestemmelser. Ingen av instansene går mot at utredningsgruppen skal få tilgang til de nødvendige taushetsbelagte helseopplysningene.

Gjeldende regler om strafferettslig utilregnelighet, forvaring og strafferettslige særreaksjoner trådte i kraft 1. januar 2002. Det tidligere sikringsinstituttet ble opphevet ved reformen. Det psykiske helsevernet

ble pålagt å ta ansvaret for gjennomføring av særreaksjoner for utilregnelige.

Reglene om vilkårene mv. for forvaring er gitt i straffeloven §§ 39 c–39 h.

Dersom kriminelle handlinger er begått av en som vurderes som utilregnelig, handlingen er av svært alvorlig art (jf. straffeloven §§ 39 og 39 a), og det anses nødvendig for å verne samfunnet, kan vedkommende lovbrøyer idømmes særreaksjonen overføring til tvungent psykisk helsevern eller tvungen omsorg.

Det har vært lagt til grunn i flere dokumenter fra både Stortinget og tidligere regjeringer at reglene om utilregnelighet, forvaring og særreaksjonene skal etterkontrolleres. I Ot.prp. nr. 87 (1993-94) varslet Justisdepartementet at det skulle gjennomføres en slik etterkontroll etter at reglene hadde virket i fem år.

Justis- og politidepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet nedsatte i april 2006 en utredningsgruppe som blant annet skal etterkontrollere reglene om særreaksjoner i straffeloven, og spørsmålet om helsepersonells taushetsplikt har oppstått i forbindelse med denne etterkontrollen.

Det framholdes at det særlig er i forbindelse med etterkontrollen av særreaksjonen overføring til tvungent psykisk helsevern at utredningsgruppen må ha tilgang til helseopplysninger for å oppfylle sitt mandat. Det uttales at dersom utredningsgruppen ikke får tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra helsetjenesten, vil den kun være i stand til å gi en statistisk oversikt over de ytre rammer for følgene av lovendringene fra 2002, mens det ikke vil være mulig å redegjøre for sentrale konsekvenser og betydningen av lovendringene, slik som behandlingssopplegg, om behandlingen har virket, hvilken behandling som burde ha blitt gitt mv. Departementet mener at dette står svært sentralt i etterkontrollen av regelverket, og har

også oppfattet at det har vært Stortingets ønske at nettopp slike forhold skal utredes.

Det redegjøres for utredningsgruppens arbeidsmetode.

Det redegjøres videre for taushetsplikts formål og for gjeldende rettslige regler som regulerer helsepersonells taushetsplikt. Det framholdes bl.a. at enhver som yter tjeneste for et forvaltningsorgan, er bundet av den forvaltningsmessige taushetsplikt som er nedfelt i forvaltningsloven, og at i henhold til helsepersonelloven har helsepersonell videre en profesjonsbasert taushetsplikt for opplysninger de mottar i egenskap av å være helsepersonell. Taushetsplikten er i utgangspunktet til hinder for at det enkelte helsepersonell gir opplysninger videre til andre profesjonsutøvere, etater eller andre personer. Taushetsplikten gjelder også mellom helsepersonell med mindre det foreligger et rettsgrunnlag for å gi slik informasjon videre.

Det er gjort flere unntak fra taushetsplikten som innebærer at helsepersonell får en opplysningsrett, dvs. en rett uten forpliktelse til å gi opplysninger, eller en opplysnings- eller meldeplikt, dvs. en forpliktelse til å gi opplysninger. Opplysningsrett kan blant annet følge av pasientens samtykke, mens opplysningsplikt forutsetter særskilt hjemmel i lov. Departementet gir i proposisjonen en kortfattet omtale av enkelte av de mest sentrale unntakene fra taushetsplikten.

Departementet mener at det i dag ikke foreligger noen hjemmel som i praksis vil kunne gi utredningsgruppen det nødvendige innsyn i taushetsbelagte helseopplysninger. Ettersom den varslede etterkontrollen forutsetter innsyn i taushetsbelagte helseopplysninger for at utredningsgruppen skal kunne gjøre de etterspurte vurderinger, mener departementet dette er vektige argumenter for at taushetsplikten må vike. Departementet vektlegger videre at Stortinget har sluttet seg til planen om etterkontroll, og at det her er tale om et unntak av svært begrenset omfang og av kort varighet.

Det framholdes at en dispensasjon fra taushetsplikten vil avhenge av en godkjenning fra Helse- og omsorgsdepartementet, og at departementet skal kunne knytte vilkår til et slikt vedtak.

Det uttales at lovforslaget ikke innebærer noen økonomiske konsekvenser, og at de administrative konsekvensene vil bli beskjedne, og kun bestå av noe arbeid for den enkelte behandler i forbindelse med å finne fram og viderebringe opplysningene til utredningsgruppen. I tillegg vil Helse- og omsorgsdepar-

tementet få i oppgave å behandle søknaden om dispensasjon fra taushetsplikt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Jan Bøhler, Sonja Mandt-Bartholsen, Gunn Olsen og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Vigdis Giltun og lederen Harald T. Nesvik, fra Høyre, Inge Lønning og Sonja Irene Sjøli, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, og fra Venstre, Gunvald Ludvigsen, understreker at taushetsplikten er avgjørende for å ivareta pasienters personvern og for å sikre tillit til helsetjenesten. Helseopplysninger er i sin natur sensitive, og utveksling av slik informasjon bør derfor begrenses så langt som mulig. Videre bør utveksling av taushetsbelagte helseopplysninger som hovedregel begrenses til tilfeller der formålet er å gi pasienten helsehjelp. Bruk av taushetsbelagte helseopplysninger til andre formål, som eksempelvis forskning og kartlegging, krever en avveining mellom de personvernmessige ulempene dette medfører, og andre hensyn som ønskes ivaretatt. Komiteen presiserer at personvernet uansett må ivaretas på en betryggende måte.

Komiteen viser til departementets forslag om en ny, midlertidig hjemmel for unntak fra helsepersonells taushetsplikt i § 29 a i helsepersonelloven. Formålet med den nye bestemmelsen er å sikre gjennomføringen av en pågående evaluering av reglene om strafferettslig utilregnelighet, forvaringsstraff og strafferettslige særreaksjoner. Komiteen deler departementets vurdering av viktigheten av å gjennomføre denne evalueringen, for å sikre at bestemmelsene praktiseres i tråd med formålet for denne reformen av de strafferettslige reaksjonene. Videre legger komiteen til grunn at én eller svært få personer vil få tilgang til personidentifiserbare helseopplysninger. Utredningsgruppen vil få opplysningene i avidentifiserbar form. Komiteen anser det som betryggende at unntaket i lys av formålet gjøres tidsbegrenset, og at anvendelse av unntaksbestemmelsen krever tillatelse fra departementet. På bakgrunn av dette mener komiteen at hensynet til personvernet er tilfredsstillende ivaretatt, og at forslaget om unntaket fra taushetsplikten kan støttes.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til proposisjonen og merknadene og rå Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endring i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (unntak fra helsepersonells taushetsplikt)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal ny § 29 a lyde:

§ 29 a Opplysninger til etterkontroll av særreaksjonene

Departementet kan bestemme at helseopplysninger kan eller skal gis til bruk ved etterkontroll av reg-

lene om særreaksjonene overføring til tvungent psykisk helsevern og overføring til tvungen omsorg, og at det kan skje uten hinder av taushetsplikt etter § 21. Til slikt vedtak kan knyttes vilkår. Reglene om taushetsplikt etter denne lov gjelder tilsvarende for den som mottar opplysningene.

Denne bestemmelsen gjelder i tre år fra den er satt i kraft.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 24. mai 2007

Harald T. Nesvik

leder

Sonja Irene Sjøli

ordfører

